

внутрішніх вимог, так і зовнішніх чинників, що зумовлені посиленням євроінтеграційних та глобалізаційних процесів у світі та здійснюється шляхом аналізу як національних, так і світових тенденцій у глобальному вимірі.

Література:

1. Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. - К., Міносвіти України, 1994.- Вип. 1. - 336 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти від 17 квітня 2002 року № 347/2002 [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua.laws/show/347/2002>.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс], Режим доступу: www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.
4. Реформа системи освіти [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://mon.gov.ua/>
5. Стратегічні цілі українського суспільства: реформування системи освіти., Перспективні дослідження., за ред. Г. Вишневецького, В. Канівської, Т. Ситника. – 1999., № 9., с. 34-35.
6. Сафонова В. Інноваційні підходи до методології прогнозування розвитку вищої освіти., Вища освіта України.- 2004., № 1., с. 106-109.
7. Шилова В. Державні пріоритети: гуманізація та гуманітаризація вищої освіти., Держава та регіони. Серія управління.- 2005., № 2., с. 205-208.
8. Ягофаров Д.А. Правовое регулирование системы: учебное пособие., Ягофаров Д.А. – М., Московский государственный педагогический университет, 2005. – 292 с.

ОБНОВЛЕННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ / RENOVATION OF THE JUDICIARY SYSTEM IN UKRAINE

Левицька Л., канд. юрид. наук, доцент, зав. сектором аналізу правозастосовчої практики
Інститут законодавства Верховної Ради України, Україна

Учасник конференції

This article deals with the role of the judiciary as a basis for the creation and functioning of the legal state, the state of the justice system in Ukraine and prospects of its further development based on domestic legislation. It outlines the problematic issues of development the institution of the judiciary and ways of their solutions. The Law on amendments to the Constitution of Ukraine related to justice and the Law of Ukraine «On the Judicial System and Status of Judges» is analyzed. The analysis, areas of constitutional modernization in the judicial system, the judiciary and the status of judges are outlined. The author concludes that the constitutional modernization of the legal framework of justice will lead to a substantial revision of the content and essential component of many other constitutional institutes. After the events, which are called «Revolution of dignity» in Ukraine the next stage of the constitutional process began, that was marked by the establishment of the Constitutional Commission, as a special subsidiary body under the President of Ukraine; its goal is to work out coordinated proposals for amendments to the Constitution of Ukraine. According to the author, the reform of the judicial system is intended to facilitate the creation of conditions for the real protection of human and citizen's rights and freedoms, which is conditioned by systematic, effective and logical interconnection between the judicial, legislative and executive branches of state power.

Keywords: justice, judicial reform, court system, the legislation

Однією з найочікуваніших у суспільстві трансформацій є судова реформа, кінцева мета якої - побудова якісної системи судочинства. Кількість нарікань на судову систему свідчить, що чинне законодавство не виправдало сподівань на створення системи судочинства, максимально наближеної до вимог правової держави, вона не є досконалою і оптимальною, відтак, - потребує реформування. Глобальною проблемою судочинства є відсутність довіри населення до судових органів через поширення корупційних явищ; розмитість критеріїв розмежування компетенції спеціалізованих судів; недосконалість процедур формування кадрового корпусу працівників судових органів; недостатній рівень наукового забезпечення функціонування нових форм судочинства (суду присяжних, апеляційного перегляду судових справ, нової моделі досудового слідства; недотримання принципів незалежності суддів та недопустимості зловживання правом; недосконалість законодавства про відповідальність суддів за постановлення неправосудних судових актів; відсутність ефективної системи забезпечення своєчасного, повного виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб); невідповідність порядку та умов відбування покарань вимогам міжнародно-правових актів.

Стратегією реформування судової системи, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, що схвалена Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276, визначено, що судова реформа включатиме як оновлення законодавства, так і прийняття змін до Конституції України, які є необхідними у першу чергу для утвердження незалежності судової влади, зокрема шляхом її деполітизації, для посилення відповідальності суддів перед суспільством, а також для запровадження належних конституційних засад кадрового оновлення суддівського корпусу. Метою цих заходів є практична реалізація принципу верховенства права і забезпечення кожного права на справедливий судовий розгляд справи незалежним і безстороннім судом.

На виконання приписів статей 93 і 154 Конституції України Президентом України було подано на розгляд Верховної Ради України підготовлений Конституційною Комісією проект Закону України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” від 25.11.2015 р. № 3524, який успішно ухвалено (335 голосів) 2 червня 2016 року.

Прийнятий закон спрямовано на удосконалення конституційних основ правосуддя для практичної реалізації принципу верховенства права і забезпечення кожного права на справедливий судовий розгляд справи незалежним і безстороннім судом.

Законом переглянуто конституційні повноваження Верховної Ради України та Президента України у сфері правосуддя відповідно до міжнародних стандартів, зокрема, про передачу повноважень щодо процесу обрання суддів на посади безстроково, звільнення та переведення суддів до Вищої ради правосуддя. Також, враховано рекомендації експертів Венеціанської Комісії щодо складу Вищої ради правосуддя та суб'єктів її формування, зокрема щодо того, що більшість її членів мають становити судді, яких обирає сам суддівський корпус.

З метою збереження інституційного балансу Вища рада правосуддя складатиметься із двадцяти одного члена, з яких десять – обираєме з'їзд суддів України з числа суддів чи суддів у відставці, двоє – призначатиме Президент України, двоє – обираєме Верховна Рада України, двоє – обираєме з'їзд адвокатів України, двоє – обираєме всеукраїнська конференція прокурорів, двоє – обираєме з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ. Голова Вер-

ховного Суду входить до складу Вищої ради правосуддя за посадою. Порядок обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя визначається законом, у рамках якого доцільно запровадити певні запобіжники проти корпоратизації та закритості судової системи, зокрема, щодо відбору кандидатів у члени Вищої ради правосуддя, насамперед тих, яких обирають з'їзд суддів, проведення попередніх конкурсних процедур відбору кандидатів тощо, що підсумку це дасть змогу забезпечити незалежність Вищої ради правосуддя, її професійний та збалансований склад.

Вагоме значення для досягнення мети судової реформи мають положення закону щодо зміни конституційно-правового статусу судді в частині підвищення вікового та професійного цензу до кандидатів на посаду судді, запровадження конкурсного принципу призначення судді на посаду, уточнення і посилення гарантії незалежності та недоторканності суддів.

Так, на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою. При цьому вимога щодо компетентності охоплюватиме не лише професійний аспект, а також інші аспекти – зокрема особистий, соціальний тощо. Закладений у законі механізм призначення суддів спрямований на унеможливлення ситуації, за якої Вища рада правосуддя могла б вносити подання про призначення суддею особи, яка не відповідає вимогам, установленим до кандидата на посаду судді.

У законі чітко визначено підстави, за яких уповноважений Конституцією України орган може ухвалити рішення про звільнення судді з посади, а також підстави, за яких повноваження судді припиняються автоматично унаслідок настання юридичного факту та не потребують окремого рішення цього органу.

Здобутком закону є розширення кола підстав звільнення судді до яких віднесено порушення ним обов'язку підтвердити законність джерела походження майна. Тобто, суддю може бути звільнено у разі відсутності належного підтвердження законності джерел походження майна, майнових прав, доходів судді чи членів його сім'ї тощо.

Замість існуючого абсолютного суддівського імунітету закладено інститут функціонального імунітету судді: суддя може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності у разі, якщо він порушує встановлені законом вимоги щодо змісту судового рішення, не дає оцінки аргументам сторін, не викладає обґрунтування свого рішення тощо, суддю не може бути притягнуто до відповідальності за ухвалені ним судові рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку, але щодо дій, не пов'язаних із виконанням суддівських функцій, суддя нестиме юридичну відповідальність у загальному порядку; повноваження щодо надання згоди на затримання судді або утримання його під вартою чи арештом переходять до Вищої ради правосуддя; суддю може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом без такої згоди, якщо його затримано під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Законом закріплено гарантії фінансування та забезпечення належних умов для функціонування судів і діяльності суддів, а також інституту суддівського самоврядування, який діє для захисту професійних інтересів суддів та вирішення питань внутрішньої діяльності судів відповідно до закону. Окрім того, передбачено можливість визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду.

Необхідним кроком на шляху реального утвердження припису частини першої статті 8 Конституції України є закріплення нового важливого принципу, відповідно до якого суддя, здійснюючи правосуддя, має бути незалежним та повинен керуватись верховенством права.

Запропонована нова редакція положення щодо забезпечення права на апеляційний перегляд та касаційне оскарження мінімізує наявні у чинній редакції пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України ризики розширеного тлумачення на рівні закону винятків із цього правила, що у наслідку спричиняє до обмеження конституційного права особи на оскарження судового рішення. Встановлення законом виняткових підстав для касаційного оскарження у тих випадках, коли таке оскарження є дійсно необхідним, дасть змогу побудувати ефективну судову систему, що гарантуватиме особі право на остаточне та обов'язкове судові рішення.

У законі вирішується питання оптимізації системи судоустрою з метою забезпечення положення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Так, передбачено, що суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вносить Президент України після консультацій із Вищою радою правосуддя, найвищим судом у системі судоустрою є Верховний Суд.

Низка положень закону спрямована на забезпечення інституційної спроможності прокуратури, адвокатури, органів системи виконання рішень

Однією з важливих новел є зміна юридичного статусу органів прокуратури в Україні. Зокрема, щодо вилучення з Конституції України розділу VII "Прокуратура" у повному обсязі, та віднесення до розділу VIII "Правосуддя", з переліку прокуратури вилучено низку не властивих їй функцій, таких як: нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина; нагляд за додержанням законів із цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних із обмеженням особистої свободи громадян; розширено можливості особи на отримання саме професійної правничої допомоги та закладено основу для подальшого реформування інституту адвокатури шляхом створення в Україні єдиної самоврядної правничої професії, що сприятиме реалізації принципу верховенства права; закріплено гарантії виконання судових рішень, а контроль за їх виконанням покладено на суд, який ухвалив відповідне рішення.

Законодавчою новелою є запровадження інституту конституційної скарги особи та удосконалення діяльності Конституційного Суду України. Так, передбачається, що право на звернення із конституційною скаргою до Конституційного Суду України стосовно відповідності Конституції України (конституційності) закону України отримує особа, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України. За рекомендацією Венеціанської Комісії передбачено, що конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано. Водночас з метою уніфікації термінології внесені відповідні зміни до частини п'ятої статті 55, у якій слова "засобів правового захисту" пропонується змінити на "засобів юридичного захисту". Що, у свою чергу, відповідає усталеній практиці застосування цього терміну та офіційному перекладу Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (статті 13 та 35 Конвенції) українською мовою.

Загалом законом змінено редакцію статей 124 – 129, 130, 131, 147 – 148, 149, 151, 153 Основного Закону України, доповнено Конституцію України статтями 129-1, 130-1, 131-1 – 131-2, 148-1, 149-1, 151-1 – 151-2, внесено зміни до статей 29, 55, 59, 85, 92, 106, 108, 110, 111, 136, 150, 152, до розділу XV «Перехідні положення» Основного Закону України та виключити із Конституції України розділ VII «Прокуратура» тощо.

Максимальну підготовку судової системи до тієї моделі, яка має бути втілена через прийняті зміни до Конституції України покликана нова редакція закону «Про судоустрій і статус суддів» ухвалена 2 червня 2016 року, яким зокрема: - змінено порядок призначення суддів на посади та звільнення їх з посад (зокрема пропонується вилучення повноважень політичних органів - парламенту та Президента України – у питаннях суддівської кар'єри, (законопроект передбачає скасу-

вання п'ятирічного терміну призначення суддів) та передбачається зайняття посад суддями лише безстроково; - усувається політична складова у вирішенні питання щодо надання згоди на затримання судді або утримання його під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом (відповідне повноваження Верховної Ради України передається до повноважень Вищої ради правосуддя); - передбачається запровадження інституту функціонального (обмеженого) імунітету судді, за якого забороняється притягнення судді до кримінальної відповідальності за викладену в судовому рішенні правову позицію, за ухвалене ним судові рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку, однак, при цьому суддя нестиме юридичну відповідальність на загальних засадах за дії, вчинені поза професійною суддівською діяльністю; - запропоновані зміни у системі судоустрою, зокрема утворення нового Верховного Суду та інших судів. Систему судоустрою складатимуть місцеві суди, апеляційні суди і Верховний Суд. Для розгляду окремих категорій справ в системі судоустрою будуть діяти вищі спеціалізовані суди. У складі Верховного Суду діють п'ять структурних підрозділів: Велика Палата Верховного Суду, Касаційний адміністративний суд, Касаційний господарський суд, Касаційний кримінальний суд, Касаційний цивільний суд, а сам Верховний Суд буде створений на конкурсних засадах як новий найвищий суд у системі судоустрою України. Законопроект також передбачає створення місцевих окружних судів, апеляційних судів у відповідних округах тощо; - удосконалено основи правового статусу відповідних органів у системі судоустрою, зокрема передбачено перерозподіл повноважень між Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та новим конституційним органом – Вищою радою правосуддя. Так, ВККС відповідатиме за добір на посади суддів, кваліфікаційне оцінювання, проведення конкурсів на зайняття вакантних посад суддів та суддівську освіту, а вичерпний перелік повноважень та порядок роботи Вищої ради правосуддя буде передбачено у Законі України «Про Вищу раду правосуддя»; - удосконалено процедури формування та оновлення суддівського корпусу, зокрема: проведення кваліфікаційного оцінювання, яке проводитиметься за критеріями компетентності (професійної, особистої, соціальної тощо), удосконалюються вимоги до змісту суддівського досьє, впроваджуються нові механізми стимулювання забезпечення добросесної поведінки суддів та залучення громадськості до таких процедур. Разом з цим, передбачено запровадження нових підстав для звільнення судді (наприклад, порушення суддею обов'язку підтвердити законність джерела походження майна), спрощено процедуру звільнення судді та чітко визначено підстави, за яких Вища рада правосуддя може ухвалити рішення про звільнення судді.

Отже, реформування судової системи покликане сприяти створенню умов для забезпечення реального захисту прав та свобод людини і громадянина, що зумовленого системним, ефективним і логічним взаємозв'язком судової, законодавчої і виконавчої гілок державної влади.

УДК:345.71

СУЧАСНІ АСПЕКТИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Логвиненко М.І., канд. юрид. наук, доцент
Сумський державний університет, ННІ права, Україна

Учасник конференції

The article discusses the role of training, retraining and advanced training of the National Police officers, as a prerequisite for effective reform of the organs of the Internal Affairs of Ukraine, in particular the formation of them in the system of the National Police, as a body of the new European standard. A key role in the formation of the body belongs to the human component, namely the personnel. Formation of a highly skilled corps of the experts and the conscious individuals of the police should be the basis of the newly established law enforcement agency. It is determined that the legal regulation of the professional requirements for police officers shall include, in addition requirements of legal personality and personal qualities of these persons. The author investigated the features of work of personnel in the structure of the National Police, namely their training, retraining, professional development, and the role of each of these elements of the staff to ensure the formation of highly professional collective of employees. During the research it was established that the training of future police officers, starting with the training institutes should include psychological and moral component that should form conscious person who is ready to meet different situations during his professional activity. Departmental regulations provides initial training of the persons who first entered the service in the police and training for employees and retraining, advanced training, internships, etc. Each of these elements allows providing the bodies of the National Police with the highly professional officers, but it needs more governmental financing and proper planning of the work, so that each employee could regularly pass these stages. Formation of the professional police corps is a way to increase the level of public confidence in the National Police as an effective institution that can really stand in defense of human rights and fundamental freedoms of man and the citizens, with forming the civil society, legal and social state.

Keywords: training, continuing education of the police training, retraining, specialization, internships.

Обравши, абсолютно новий вектор розвитку та становлення принципово нового інституту поліції європейського зразка, сервісно-обслуговуючого типу, Україна стала на новий шлях розвитку держави та права. Такі реформаційні зміни сприяють розвитку України як правової держави, в якій проголошено верховенство права та громадянське суспільство. Наступним етапом у розбудові ефективної системи правоохоронних органів є кадрова політика. Розробка та реалізація кадрової політики, що відповідає сучасним реаліям, формування високопрофесійного корпусу поліцейських, розстановка кадрів є запорукою виконання завдань покладених на Національну поліцію, як складову системи правоохоронних органів нашої держави.

Метою статті є дослідження питання окремих складових кадрової політики в органах Національної поліції, а саме підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів Національної поліції.

Правовий статус новоствореного органу Національної поліції, однойменним законом визначено наступним чином - центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, та у своїй діяльності керується Конституцією